

De vogels van Stad en Ambt Doesborgh

Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Vogelwerkgroep Stad en Ambt Doesborgh (opgericht in 1973) verscheen, in de inleiding omschreven als een populaire avifauna, een avifauna over het werkgebied (bijna 8600 ha groot) van de huidige gemeenten Angerlo, Doesburg en Hummelo en Keppel (Oude Richterambt Doesborgh 1340). In 1979 en in 1993 werden reeds eerder gedeelten van het gebied besproken in respectievelijk 'Vogels van de Grote Rivieren' en 'Vogels in het hart van Gelderland', daar vielen de bossen en de landgoederen van de gemeente Hummelo en Keppel buiten. Professor dr. M.F. Mörzer Bruyns, die het voorwoord voor deze avifauna schreef, werd de eerste cursusleider van de Vogelwerkgroep en naar later bleek de peetvader van de 'Vogelwerkgroep Stad en Ambt Doesborgh'. Hij wist de passie voor vogels zó op de leden over te brengen dat de belangstelling voor de natuur speciaal werd gericht op de vogels, waardoor de naam 'Werkgroep Natuurstudie' later werd omgedoopt in 'vogelwerkgroep'.

Een tiental gebieden binnen het werkgebied is vanaf 1977 intensief geïnventariseerd. In totaal werden 231 vogelsoorten in het gebied waargenomen. Van zeventien soorten is bekend dat ze niet buiten het gebied zijn waargenomen.

Tussen de jaren 1990 en 1998 werden de navolgende vermeldenswaardige broedvogelsoorten genoteerd: Watersnip, Kramsvogel, Havik, Wespensdief, Boomvalk, Houtsnip, Zwarte Specht, Fluit, Vuurgoudhaantje, Roerdomp, Wintertaling, Zomertaling, Tafelend, Bruine Kiekendief, Sprinkhaanrietzanger, Grote Karekiet, Rietzanger en Buidelmees. Opmerkelijk is de vermelding van het broeden van Gierzwaluwen rond Hummelo en Keppel in solitaire oude karakteristieke boerderijen. Het broeden van Gierzwaluwen in gebieden met weinig bebouwing komt maar zelden voor (bladzijde 115). Nadat in grote lijnen het landschap waarin de vogels voorkomen wordt beschreven, wordt de wijze behandeld waarop het onderzoek is gedaan en waaraan het boek de gegevens heeft ontleend. De hoofdstukken vijf tot en met acht beschrijven de verscheidene onderzoeken die de Vogelwerkgroep in de loop der jaren heeft gedaan, zoals het langjarige nestonderzoek, de punt-transsectellingen, ganzen- en roekentellingen en de bescherming van stootvogels en uilen.

De avifaunistische kern van het boek behandelt 26 voor de streek karakteristieke broedvogelsoorten, waarna alle overige 205 ooit in het werkgebied waargenomen vogelsoorten beknopt worden besproken.

In het laatste hoofdstuk worden conclusies getrokken, waarna het boek besluit met een literatuurlijst. Het boek is geïllustreerd met 116 kleurenfoto's (met een compliment voor de steervolle foto op bladzijde 93) en 26 kleurige verspreidingskaarten. Een keurig verzorgd en aantrekkelijk uitgegeven avifauna die een waardige toevoeging

is voor de reeds eerder in Nederland verschenen regionale avifauna's.

De Vogelwerkgroep is een der werkgroepen van de historische vereniging Stad en Ambt Doesborgh. De doelstelling van deze vereniging is het bevorderen van de studie en eventueel publiceren van gegevens betreffende de historie, natuurhistorie, dialect en folklore van het werkgebied. Hiernaast exploiteert de vereniging het streekmuseum 'De Roode Toren', Roggestraat 9-11-13, Doesburg. Voor informatie over de historische vereniging in het algemeen of de Vogelwerkgroep in het bijzonder kan men schrijven naar Stad en Ambt Doesborgh, Postbus 1, 6980 AA Doesburg.

Erik Lam, Lex Modderkolk & Frans Stam: De vogels van Stad en Ambt Doesborgh, een avifauna van de gemeenten Angerlo, Doesburg en Hummelo en Keppel. 216 bladzijden, 116 kleurenfoto's, 2 zwartwitfoto's, 13 zwartwittekeningen, 13 tabellen, 3 grafieken, 30 kaarten (1999). Uitgave Vogelwerkgroep Stad en Ambt Doesborgh, Doesburg. Prijs f 37,50 (inclusief verzendkosten) en het boek is verkrijgbaar door overmaking op postbankrekening 3 385 366 ten name van Stad en Ambt Doesborgh, Doesburg, onder vermelding van 'vogelboek'.

Plan van Aanpak Steenuil

Begin maart 2000 verscheen de tweede herziene druk van het 'Plan van Aanpak Steenuil'. Dit plan werd in 1998 opgesteld door Jan-Erik Plantinga. Met de uitvoering van het plan is al een aanvang gemaakt. Het plan vervult in de praktijk reeds de rol van soortbeschermingsplan en voldoet tevens aan de vereiste daarvan. Daarom wordt het 'Plan van Aanpak Steenuil' nu ook als soortbeschermingsplan erkend door de staatssecretaris van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij G.H. Faber en zal er geen apart nieuw plan worden uitgebracht.

Doelstelling is om de komende vijf jaar (de tweede druk is gedateerd 1999) tot een stabiele en zelfstandige populatie Steenuilen te komen van 12.000 broedparen. Thans wordt het aantal broedparen in Nederland geschat op 4500 à 6000 broedparen. Zowel voor de kerngebieden als voor de overige delen is een afname van de populatie vastgesteld. Waarschijnlijk gaat het voor ons land om een afname van meer dan 50% van de totale populatie over de periode 1960-1992 die in die periode op 9000 à 12.000 broedparen werd geschat. Ruim 30% van de Nederlandse populatie moeten wij in het rivierengebied zoeken. Daarnaast komen nog belangrijke aantallen voor langs de Veluwemeer- en Drontermeerkust, in Salland rondom Enter, de Lopikerwaard, Zeeuwsch-Vlaanderen en plaatselijk in Limburg.

De knelpunten moeten vooral worden gezocht in vernietiging van de leefgebieden, vermindering van de nestgelegenheid, verslechtering van de voedselsituatie en het verkeer.

Reeds in 1982 kwam het Vogeljaar als eerste uit met een themanummer over het belang van de hoogstamboomgaarden waarin Schimmel & Molenaar onder andere wijzen op het belang om deze boomgaarden te behouden ten behoeve van de Steenuil.

Het plan is louter theoretisch en bevat dus geen aanwijzingen op welke wijze men in de praktijk de Steenuil kan helpen door onder meer het maken en ophangen van nestgelegenheden. Aanplant van knotbomen, aanplant van hoogstamboomgaarden, knotten/snoeien en invliegmogelijkheden in gebouwen bevorderen zijn onder meer andere maatregelen om de nestgelegenheid voor Steenuilen te bevorderen.

De landelijke coördinatie door Vogelbescherming en de Kerngroep Steenuilen Overleg Nederland (STONE) zal zich met name richten op het afstemmen van bestaande activiteiten gericht op de bescherming van de Steenuil en zijn leefgebied. Het streven is om op termijn de beschermingsaanpak voor de Steenuil volledig te integreren met de bescherming van alle bedreigde en kwetsbare vogelsoorten van het agrarische landschap.

J.E. Plantinga: Plan van Aanpak Steenuil. 62 bladzijden, bijlagen, tabellen en figuren. Tweede herziene druk (1999). Actierapport Vogelbescherming Nederland nummer 14. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist. Wijzigingen en aanvullingen, 2de herziene druk: Tom van der Have & Hesper Schutte.

BFVW in vogelvlucht en perspectief

Waar of niet waar, voor en tegen. Het is allemaal door Roodbergen verzameld en weergegeven in kleine hoofdstukjes met vele, vaak historische, foto's over het ruim vijftigjarige bestaan van de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW). Daarbij staat de Kievit centraal met name het zoeken en rapen van kievitseieren dat de bond sinds jaren en dag verdedigt.

Alhoewel de tekst niet altijd even objectief is geschreven, maar dat kan men de auteur eigenlijk niet euvel nemen, verschaft het boek een uniek inzicht in de vijftigjarige geschiedenis van een bijzondere natuurbeschermingsorganisatie. Een organisatie 'met twee gezichten', zoals het tijdschrift 'Alterra Boomblad' over toegepast onderzoek in de groene ruimte een uitgave van Alterra, research instituut voor de groene ruimte, schrijft. Twee gezichten: het beschermen van de natuur enerzijds en het oogsten uit de natuur, zoals het omstreden eierrapen, anderzijds.

Die kleine hoofdstukjes, verdeeld over zes grote hoofdstukken, dwalen weliswaar soms veraf van het eigenlijke onderwerp, maar daardoor is er wel een prettig, leesbaar geheel van gemaakt. En daarbij komen soms zeer recente onderwerpen ter sprake.

Duidelijk is wel dat voor- en tegenstanders van het zoeken en rapen van kievitseieren elkaar niet alleen af en toe flink in de haren konden vliegen, maar vaak ook best met elkaar konden en kunnen opschieten en elkaar zienswijzen in zekere zin kunnen respecteren. Ook de contacten van het Vogeljaar met soms bepaalde bestuursleden van de BFVW zijn soms op gespannen voet geweest.

Dit historische verslag gaat niet alleen in op de natuurbeschermingsactiviteiten, maar ook op de politiek, de sociale en opvoedkundige kanten. Het boek heeft enorm veel aan waarde gewonnen door het register van persoonsnamen die in de tekst staan vermeld en dat werd samengesteld door Bauke van der Veen. Onder A.F. Binsbergen

wordt echter verstaan Andri Binsbergen en niet zijn vader Nol (A.F. Binsbergen). Volledigheid in voorletters zijn niet altijd aangehouden, zoals A. Beintema is A.B. Beintema.

Sake P. Roodbergen: B.F.V.W. in vogelvlucht en perspectief. 291 bladzijden, zeer veel kleuren- en zwartwit-illustraties, voorwoord A. Osinga (1999). Uitgave van de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten. Prijs f 15,- (exclusief f 10,- portokosten). Het boek kan worden besteld door f 25,- over te maken op postgiro 800 395 ten name van U. Rijpma, Pietersbierum, onder vermelding van 'In vogelvlucht en perspectief'.

Birds of Bhutan

Slechts weinigen is het gegund te genieten van de onvoorstelbaar rijke natuur van het Himalayakoninkrijk Bhutan, met meer dan honderd soorten zoogdieren, ruim 620 soorten vogels en 5400 soorten planten een van de plekken met de veelzijdigste biologische diversiteit in de wereld. De gelukkigen die er zijn geweest, koesteren unaniem de wens er terug te keren. Met de veldgids 'Birds of Bhutan' kunnen de bezoekers ter plekke beter geëquipeerd erop uit. Hetzelfde schrijverstrio dat ons het alom geroemde 'Birds of the Indian Subcontinent' leverde, droeg zorg voor deze gids, waarbij daar waar mogelijk de uitgever handig gebruikmaakte van litho's van het Indiase handboek. De prijs van de 'Birds of Bhutan' bleef hierdoor redelijk, hetgeen helaas niet kan worden gezegd van de kosten die zijn gemoed om in het land zelf op vogels uit te gaan. Het boekje geeft ook een overzicht met de belangrijkste vogelgebieden in het land.

GLO.

Carol Inskipp, Tim Inskipp & Richard Grimmett: Birds of Bhutan. Behandelt alle vogelsoorten die in Bhutan zijn vastgesteld, inclusief een lijst van dwaalgasten. Met 70 kleurenplaten van Daniel Cole, John Cox, Gerald Driessens, Carl D'Silva, Martin Elliot, Kim Franklin, Alan Harris, Peter Hayman, Craig Robson, Jan Wilczur, Tim Worfolk. 192 bladzijden (1999). Uitgever Christopher Helm, A & C Black, 35 Bedford Row, Londen WC1R 4JH, Engeland. ISBN 0-7136-5163-6. Prijs £ 16.99.

Dutch Birding video-jaaroverzicht 1999

Het vijfde jaaroverzicht van zeldzame en schaarse vogels in Nederland werd uitgebracht tijdens de Dutch Birdingdag in Utrecht. Leo Boon en Marc Plomp verzorgen het merendeel van de prachtige opnames.

Er zijn 62 opnamen gemaakt van in 1999 in Nederland waargenomen 52 zeldzame vogelsoorten, waaronder drie ontsnapte vogelsoorten. Deze laatste zijn interessant genoeg om onder de aandacht te brengen. Een Siberische plevier (*Charadrius pecuarius*) en een Siberische Taling (*Anas formosa*), bleken ontsnapte vogels te zijn. De Langstaartroodmus (*Uragus sibiricus*) wordt meer en meer naar voren geduwd om op de Nederlandse lijst te komen.

Waartoe ik met mijn ogen niet in staat ben, lukt met de beelden. Daardoor is het opnieuw de moeite waard deze band te bekijken en zo mogelijk te bestuderen. Opnieuw werd het, vooral vakkundige commentaar door Arnoud B. van den Berg verzorgd.

Mijn mooiste soort is de Roodsterblauwborst (*Luscinia svecica svecica*). Ik ben daarvoor niet naar

Veendam geweest, maar ik genoot van die prachtige beelden van het zingende mannetje. Werkelijk fabelachtig mooie opnamen.

De Dwergaalscholver van Montfoort zat in 'mijn achtertuin' en deze enige nieuwe soort voor Nederland en de laatste van deze eeuw, is uitgebreid te bewonderen. Op de voorgrond zien wij Arnoud een foto maken van het dier. Deze opname is direct het wisselmotief voor de vogelsoorten die nog komen.

Elders op de band staat ook nog wat 'human interest': Kleine Burgemeester, Woudaap, Dwergaalscholver, Vale Gier, Bonapartes Strandloper en dat is heel leuk. Ten slotte is het vinden van zeldzame en schaarse soorten het werk van de vogelaar. Hij of zij mag van mij best af en toe eens in beeld opduiken. Al is het maar om eer te geven aan de man of vrouw die een soort heeft ontdekt. Dat hoeft niet direct bij elke schaarse soort.

Klaas Eigenhuis is bijvoorbeeld te zien bij de Herdersplevier van Enschede. Klaas, de huidige aanvoerder van de Nederlandse soortenlijst, is voor menigeen een monument. Altijd kun je hem raadplegen. Hij weet heel veel van vogels.

De Pontische Meeuw komt uitvoerig aan de orde. Misschien doen sommige vogelaars daar nog schamper over. Dat is zeker ten onrechte, want of het nu een soort of een ondersoort betreft, je moet de vogel eerst kunnen herkennen, adult of juveniel. Er waren fraaie beelden met goed commentaar.

Al met al een mooi tijdsdocument waarvan het de moeite waard is dit te bestellen en uitvoerig te bekijken.

Peter C. Meijer.

De videoband is verkrijgbaar voor f 50,- en is voor f 55,- (inclusief porto) te bestellen door dit laatstgenoemde bedrag over te maken op rekeningnummer 899 007 287 ten name van Plomp Digital Video, Wetering 7, 3461 JA Linschoten, onder vermelding van 'Video Jaaroverzicht 99' met daarbij uw naam en adres. De band wordt u dan direct toegestuurd.

A Field Guide to the Birds of South-East Asia

Na een kwart eeuw de gezaghebbende veldgids voor Zuidoost-Azië te zijn geweest waar geen enkele het gebied bezoekende vogelaar omheen kon, heeft Ben King's 'A Field Guide to the Birds of South-East Asia' een concurrent gekregen die superieur zal blijken te zijn. Met een veldbeschrijving van 1251 soorten, 104 kleurenplaten verzorgd door in totaal veertien vogelschilders en de meest recente informatie over de status van de avifauna in Thailand, Maleisië, Singapore, Myanmar (Birma, red.), Laos, Vietnam en Cambodia, bestrijkt Craig Robson's 'A Field Guide to the Birds of South-East Asia' een gebied dat enkele van de meest fascinerende soorten van deze wereld herbergt. Een deel van de wereld waarin helaas de bedreiging van de plaatselijke avifauna zich sterk manifesteert, een bedreiging die tot op heden onverminderd doorgaat en die voor soorten als de recent in Thailand herontdekte Gurneys Pitta (*Pitta gurneyi*) fataal dreigt uit te pakken, zoals wij in het laatst verschenen bulletin van de Oriental Bird Club konden lezen. Het is tot slot ook een deel van de wereld waarin nog veel valt te ontdekken, hetgeen recensent kon ervaren tijdens

een tocht in januari 2000 door de noordelijke provincie van Myanmar, Kachin State.

Craig Robson's gids is een echte veldgids. De 104 kleurenplaten staan voorin gegroepeerd, met er tegenover kort samengevat de belangrijkste veldkenmerken. Na de platen volgt de bespreking van de 1251 soorten, waarbij maten, identificatie, kleden, biotoop, voorkomen en status in hun algemeenheid en toegespitst op Zuidoost-Azië alsmede de broedgegevens worden doorgenomen. Verspreidingskaartjes ontbreken. Het voorkomen binnen het studiegebied is opgenomen onder het subhoofdstuk 'Voorkomen en status'.

Ook deze veldgids komt op de proppen met de onlangs door een aantal lieden omarmde nieuwe familievolgorde. Dat is even wennen en omdat deze gids helaas nog niet beschikbaar was, werkte recensent in Myanmar onder andere met de 'Pocket Guide to the Birds of the Indian Subcontinent', waarvan de auteurs zich ook aanhanger tonen van die nieuwe volgorde. Gewend om op basis van de rangorde van Wetmore wegwijs te zijn in veldgidsen, vergt die nieuwe volgorde kostbare tijd, zeker bij gebruik in gebieden met voor de bezoekers een deels onbekende avifauna met wellicht ook nieuwe soorten. Kortom, in Myanmar viel menige verwensing te beluisteren.

In een tijd waarin vrijwel wekelijks een begerenswaardig vogelboek verschijnt, is het gevaarlijk tot aanschafadviezen over te gaan, maar degenen die in Zuidoost-Azië op vogels uitgaan, doen er goed aan deze gids in de rugzak te hebben.

GLO.

Craig Robson: A Field Guide to the Birds of South-East Asia. Thailand, Peninsular Malaysia, Singapore, Myanmar, Laos, Vietnam, Cambodia. 504 bladzijden, met 104 kleurenplaten van Richard Allen, Hilary Burn, Clive Byers, Daniel Cole, John Cox, Anthony Disley, Martin Elliot, Mike Langman, Ian Lewington, Andrew Mackay, Stephen Message, Christopher Schmidt, Jan Wilczur en Tim Worfolk (2000). Uitgegeven door New Holland Publishers (UK) Ltd., 24 Nutford Place, London W1H 6DQ, United Kingdom. ISBN 1 85368 313 2. Prijs £ 35,00. In Nederland f 119,35.

Onderzoeksresultaten biologie van Wallace Grootpoothoen in Indonesisch

Het moet voor onze landgenoot dr. Kees Heij (geboren Rotterdam 1940, gepromoveerd op Huis-mussen) een grote voldoening zijn dat de resultaten van zijn onderzoek naar de broedbiologie van het Wallace Grootpoothoen (de 'Maleo' in de eilandtaal van Haruku) nu óók in het Indonesisch zijn verschenen. Eerder verschenen deze resultaten in 'Deinsea', het jaarbericht van het Natuurmuseum Rotterdam (uitgave 1997-3, ISSN 0923-9308, redactie-adres: Natuurmuseum Rotterdam, Postbus 23452, 3001 KL Rotterdam, zie ook het Vogeljaar 45 (3): 234). Juist een boek in de eigen taal van degenen onder wie men vogelbeschermingszending wil bedrijven, neemt een grote handicap weg. Te meer daar het boek in Indonesisch gratis wordt verstrekt.

Naast het strikt wetenschappelijk werk aan het Wallace Grootpoothoen was het vooral de bescherming van de soort op de Molukken, die Kees Heij voor ogen stond. Voor zijn respect afdwinkende wetenschappelijke veldwerk kreeg de bio-

loog Heij overigens niet overal de steun die de resultaten rechtvaardigen.

De belevenissen van Heij op de Molukken in zijn algemeenheid en met de Maleo in het bijzonder laten zich lezen als een roman. Door de eeuwen heen verzamelen de bewoners van de eilanden van de Molukken waar nog Maleo's voorkomen deze eieren. Het bijzondere van grootpoothoenders is dat de eieren niet worden uitgebreed door de lichaamswarmte van de vogel maar, onder andere in het geval van de Maleo, doordat deze zijn ei begraaft in een 's nachts zelf gegraven gat op het overdag door de zon verwarmde strand. Een populair verhaal over Kees Heij en zijn belevenissen met de Maleo verscheen onlangs in het tijdschrift 'Grasduinen'.

De Rotterdamse bioloog is nog niet klaar met zijn werk op de Molukken, waarbij de plannen erin voorzien dat in combinatie met wetenschappelijke activiteiten, kleine (vogel)beschermingsprojecten worden opgezet op de Molukken en in West-Irian. Over het daartoe mede door Heij opgerichte 'Moluccan and Papuan Wildlife Conservation Ecoguide Fund' (M&P WILCON Ecoguide Fund, in samenwerking met Papua Bird Club, Sorong, Indonesië (PBC), opgericht 1 januari 1994) viel al eerder in 'het Vogeljaar' te lezen, inclusief een verzoek om steun.

GLO.

C.J. Heij & C.F.E. Rompas: Ekologi Megapoda Maluku (burung Momoa, *Eulipoa wallacei*) di Pulau Haruku dan

beberapa pulau di Maluku, Indonesia. 161 bladzijden, 75 foto's, 30 grafieken, 1 kaart, 2de herziene druk (1999). Uitgave gesteund door Taman Burung Tmii Birdpark in Jakarta, De Apenheul, Natuurreezen Globe, Moluks Historisch Museum, Trident Seafoods, Olga Hoesen. Privé uitgegeven door C.J. Heij, Meidoornsingel 75, 3053 BK Rotterdam (010) 418 11 33, ISBN 90-9010796-7. Verkrijgbaar door storting van f 24,- op girorekening 366 950 ten name van C.J. Heij, 3053 BK Rotterdam, onder vermelding van 'Ekologi Megapoda di Pulau Haruku, 2de druk'.

Finches & Sparrows

Van het in 1993 voor het eerst in de serie Helm Identification Guides verschenen 'Finches & Sparrows' kwam vorig jaar een goedkope paperbackeditie uit. Het boek behandelt de 290 voor de wereld beschreven soorten van de drie families vinkachtigen, de *fringillidae*, *estrildidae* en *passeridae*. Het boek kreeg destijds veel waardering, met name in kringen van volièrebezitters. De nu verschenen paperbackeditie werd ten opzichte van 1993 niet herzien, maar bleef beperkt tot een herdruk. Desalniettemin is 'Finches & Sparrows' ook na zeven jaar waardevol en actueel.

GLO.

Peter Clement, Alan Harris & John Davis: Finches & Sparrows. Met 73 kleurenplaten van Alan Harris en John Davis en totaal 950 afbeeldingen. 280 verspreidingskaartjes in kleur. 500 bladzijden. Paperbackeditie 1999. Uitgever Christopher Helm, A & C Black, 35 Bedford Row, Londen WC1R 4JH, Engeland. ISBN 0-7136-5203-9. Prijs £ 19.99 en f 70,-.